

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**АЛЬОШИН В. В.,**

orcid.org/0000-0002-1925-8337

аспірант кафедри цивільно-правових

дисциплін і трудового права імені

професора О.І. Процевського

*(Харківський національний педагогічний**університет імені Г.С. Сковороди)*

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.4.10>**ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

У роботі досліджено питання адміністративно правового регулювання соціального захисту й визначено можливі шляхи його вдосконалення. Доведено, що соціальний захист – це комплекс правових, економічних та організаційних заходів, які застосовуються суб'єктами публічної адміністрації та спрямовані на встановлення основних і додаткових гарантій. Визначено сутність державної політики у сфері соціального захисту, яка становить цілеспрямовану організовану діяльність суб'єктів публічної адміністрації, що в процесі реалізації своїх повноважень шляхом застосування комплексу управлінських, правових, економічних, соціальних заходів сприяє розробленню програм соціального захисту.

Досліджено механізм соціального захисту, зокрема визначено його як сукупність адміністративно-правових норм і засобів, організаційних форм і методів, які впливають на суспільні відносини, що пов'язані з фінансовим, матеріальним, соціальним і побутовим забезпеченням необхідних умов для реалізації своїх прав та обов'язків. Виокремлено основні завдання механізму соціального захисту та його структурні елементи. Практичне значення статті полягає в тому, що на основі невідповідності сучасним економічним, соціальним, політичним і демократичним станам чимало комплексних проблем, пов'язаних не лише з низьким рівнем оплати праці, а й з іншими факторами, які спричиняли виникнення корупційних порушень, неналежне виконання обов'язків або навіть зловживання повноваженнями. Було запропоновано рекомендації щодо унормування виплати грошового забезпечення, упорядкування норм, що дають право на відпочинок у частині отримання та використання відпусток, визначення порядку й підстав здійснення соціальних і пенсійних виплат. Розглянуто особливості нормативно-правового регулювання соціального захисту й обґрунтовано необхідність внесення змін до низки законодавчих і підзаконних актів, що сприятиме вдосконаленню правового регулювання. Були розглянуті спеціальні засоби, що забезпечують здійснення регулюючого впливу публічних адміністрацій на соціально-економічні територіальні системи різних рівнів із метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей.

Ключові слова: економічні реформи, соціальний захист, соціальні гарантії, виплати, адміністративно-правовий механізм, соціальна допомога.

Alyoshin V. V. The concept and structure of social protection for law enforcement officials

The work examines administrative and legal regulation of social protection and identifies possible ways to improve it. It is given that social protection is a complex of legal, economic and organizational measures that are used by public administration entities and is aimed at establishing basic and additional guarantees. The essence of state policy in the sphere of social protection, which constitutes the purposeful, organized activity of the public administration's subjects. Which in the process of implementation of their powers by applying a set of management, legal, economic, social actions contributes to the development of programs of social protection.

Investigated the mechanism of social protection, in particular identified it as a totality of administrative and legal norms and means, organizational forms and methods, which have an impact on social relations associated with financial, material, social and welfare ensuring the necessary conditions for the exercise of their rights and duties. The main objectives of the mechanism of social protection and its structural elements. Practical importance of the article lies in the fact that on the basis of inadequacy to modern economic, social, political and democratic state of a large number of complex problems. These are not only linked to a low remuneration level but also to other factors causing corruption, underperformance or even dereliction of duty. Recommendations were given as to how to regulate the payment of wages, the rules governing the right to leisure time in terms of taking and using paid leave, and the procedure and rules for making social and pension payments. The features of the legal regulation of social protection and the need to make changes to low levels of legislation and secondary legislation, which will contribute to improving the legal regulation. The special means ensuring implementation of regulatory influence of public administrations on social and economic territorial systems of different levels with the aim of ensuring decent living conditions of people were considered.

Key words: *economic reforms, social protection, social guarantees, payments, administrative and legal mechanism, social assistance.*

Вступ. Проголошення незалежності України й перехід економіки на ринкові відносини в період першого десятиріччя розвитку країни супроводжувались погіршенням соціально-економічного становища, рівня життя населення та демографічною кризою. Незважаючи на те, що соціальна політика в цей період була спрямована на посилення соціального захисту населення, її засади не зазнали необхідних реформувань: не були проведені структурні реформи, зокрема низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств та їх орієнтація на дешеву робочу силу, значне поширення тіньової економіки, непослідовність політичних рішень, неперервний виборчий процес, різке зростання соціальних видатків без урахування можливостей їх фінансового забезпечення та інше. Економічний спад і гіперінфляція привели країну до зростання безробіття та, відповідно, до зниження рівня життя населення. Як затверджують цифри, упродовж 1991–1999 років валовий внутрішній продукт (далі – ВВП) країни скоротився на 40% [1].

Це можна пояснити наявністю в країні цілого ряду системних факторів, таких як націленість молоді на здобуття будь-якої вищої освіти, низький пенсійний вік, поширеність дострокових пенсій (останній фактор стосується переважно чоловіків), нерозвинутість інфраструктури з догляду за дітьми (цей фактор стримує активність жінок).

Економічна криза призвела до зростання часткового безробіття як засобу збереження персоналу підприємств та уникнення масових звільнень. Також Українській економіці притаманні значні масштаби неформальної (тіньової) зайнятості, що призводить до поширення практики заниження зарплат, ухилення від сплати податків. Натепер за офіційними даними

26,5% економічно активного населення, а це 4 709 530 осіб, отримують заробітну плату неофіційно – в так званих «конвертах» [2].

Освітня система України характеризується погіршенням якості освіти, недостатньою адаптацією до попиту на ринку праці, слабким поширенням і неефективністю програм підвищення кваліфікації, низькою готовністю до інноваційних потреб економіки, зниженням конкурентоспроможності, а також слабкістю інституційних реформ у сфері освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем соціального захисту населення, в тому числі проблем забезпечення соціально-економічних гарантій державою, присвячені роботи багатьох українських і зарубіжних вчених: Є.В. Аграновської, А.Ф. Зубкової, М.І. Іншина, О.Ю. Кісіль, В.В. Кулікова, Л.Г. Нестерова, В.Д. Роїка, Р.О. Халфіної, Р.А. Яковлева. У розробку теоретичних питань економічних основ соціального захисту населення значний внесок зробили західні науковці У. Беверідж, Е. Денісон, Л. Ерхард, Д. Лаусон та інші.

Постановка завдання. Про недосконалість свідчить аналіз останніх публікацій теоретичних доробок щодо визначення поняття та структури механізму соціального захисту й обґрунтування об'єктивно зумовленої необхідності його існування та розвитку в трансформаційній економіці.

Мета дослідження полягає в тому, щоб з'ясувати сутність соціального захисту населення та структуру механізму й обґрунтувати об'єктивну зумовленість його функціонування та розвитку в умовах ринкових відносин.

Результати дослідження. Криза в економіці країни протягом 1991–1999 років привела до так званого «часткового безробіття» (коли роботодавець, щоб уникнути масових звільнень, працівника не звільняє, але роботи фактично немає). Мало того, кінець 90-х характеризувався великими масштабами неформальної (тіньової) економіки й ухилення від сплати податків.

З 2000 року соціально-економічна ситуація істотно поліпшилася, що знайшло відбиття в зростанні ВВП, розвитку бізнес-середовища, зниженні рівня безробіття та зростанні доходів. Регіональні відмінності збільшилися за всіма економічними й соціальними показниками. Промислові регіони Східної та Південної України мають кращі економічні показники, але істотно програють Західним регіонам за показниками екологічного й соціального середовища.

Що стосується державної політики, яка спрямована на соціальний захист співробітників правоохоронних органів, а також на належний адміністративно-правовий механізм у сфері, що складається з низки соціальних, економічних, культурних прав співробітників правоохоронних органів. Політика має бути спрямована на забезпечення професійної діяльності й має сприяти розвитку компетентності й професійних якостей, а також задоволені повинні бути матеріальні й моральні потреби особистості. Це можна забезпечити завдяки підтриманню соціального статусу співробітників правоохоронних органів гідною оплатою праці, особистому страхуванню, соціальній допомозі, медичному обслуговуванню, пенсійному забезпеченню, наявності пільг тощо. На правовому й організаційному рівнях вже вирішено чимало питань, пов'язаних із соціальним захистом і відповідним адміністративно-правовим механізмом, але певний формалізм державної соціальної політики захисту співробітників правоохоронних органів і невідповідність рівня дослідження проблематики й реалій сьогодення [3, с. 111] дає змогу визнати її не досить ефективною. Для цього необхідно дослідити механізм адміністративно-правового регулювання соціального захисту співробітників правоохоронних органів.

У 2014 році у зв'язку з невідповідністю сучасним соціальним, політичним і демократичним станам було розпочато реформування системи внутрішніх справ. Чимало комплексних проблем, пов'язаних не лише з низьким рівнем оплати праці співробітників правоохоронних органів, а й з іншими факторами, які спричиняли виникнення корупційних порушень, неналежне виконання обов'язків або навіть зловживання повноваженнями, існувало на початковому етапі реформування органів внутрішніх справ і безпосередньо під час

створення Національної поліції в реалізації механізму адміністративно-правового регулювання соціального захисту.

С.О. Кіщенко у своєму аналізі реформи системи органів внутрішніх справ виділяє такі проблеми в реалізації механізму соціального захисту:

«– система управління Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) практично не змінювалась протягом 25 років, і з боку центру сервісних / адміністративних послуг для громадян вона залишається на рівні початку 90-х;

– в умовах економічного розвитку й росту побутових потреб населення соціальне забезпечення та рівень оплати праці співробітників МВС протягом більше ніж двох десятиліть залишалися на надзвичайно низькому рівні, фактично провокуючи корупцію та зловживання повноваженнями;

– якісне оновлення кадрів не відбувається, адже, потрапляючи до закритої, корумпованої системи МВС нові співробітники протягом короткого періоду мають або інтегруватись у неї, або звільнитись;

– надзвичайно високий рівень корупції за всіма напрямками роботи МВС (адміністративні послуги, оперативно-розшукова діяльність, робота дорожньої автоінспекції та інше) і на всіх рівнях самого міністерства (від дільничного й до високо посадовців міністерства) існує внаслідок зацікавленості керівництва в наявності корупційної складової частини в діяльності МВС і неспроможності служби внутрішньої безпеки боротися з порушеннями на найвищому рівні;

– низький професійний рівень – несприятливі умови під час несення службових обов'язків для підвищення кваліфікації, серед яких: висока завантаженість, відсутність умов для теоретичного й практичного навчання (тренінгові програми, центри підвищення кваліфікації, міжнародні програми обміну й стажування тощо), відсутність як такої необхідності в рості професійних якостей через корумпованість системи кар'єрного зростання та незалежність розміру оплати співробітника від рівня знань, навичок і вмінь» [4, с. 13].

Про те, що соціальні гарантії працівників поліції значно розширені в порівнянні з гарантіями попередньої системи правоохоронних органів, зазначила М.В. Калашник. Наприклад, розміри компенсацій у разі втрати працездатності або смерті працівників поліції варті уваги, а також загальна соціальна орієнтованість прийнятого Закону України «Про Національну поліцію», що передбачає європейський рівень забезпечення трудових і соціальних прав працівників поліції [5, с. 67].

Досліджуючи сутність і значення соціального забезпечення працівників правоохоронних органів у сучасних умовах, погоджумось із позицією М.І. Іншина, який констатує розширення змісту соціальних гарантій працівників такої категорії, зокрема в контексті: забезпечення диспансерного лікування та санаторно-курортного відпочинку для працівників поліції та членів їх сімей; особливості системи пенсійного забезпечення; оплати за оренду житла; належного медичного забезпечення. «Варто відзначити, що запроваджені нововведення відповідають змісту соціального забезпечення, яке встановлене на рівні європейського законодавства, а також у порівнянні з попереднім Законом «Про міліцію» відповідають потребам і вимогам нового часу» [6, с. 276].

На думку деяких вчених, і донині залишаються нерозв'язаними чимало проблем соціального забезпечення працівників правоохоронних органів. Недосконалість системи пенсійного забезпечення такої категорії осіб обґрунтовує О.Ю. Кісіль, вивчаючи питання правової регламентації соціального забезпечення поліцейських в Україні, виходячи з положень Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, і деяких інших осіб», яким обмежується максимальний розмір пенсії за вислугу років [7, с. 119], вчений наголошує на соціальній несправедливості.

У наукових працях Л.Л. Денисової окреслено значний комплекс проблем у сфері правового регулювання соціального забезпечення працівників правоохоронних органів. Нею зроблено акцент на відсутності: чіткого нормативного визначення переліку категорій співробітників, які повинні нести службу у святкові й вихідні дні, позмінно, з нерівномірним

графіком та у нічний час; тлумачення понять «особливий характер служби», «певні категорії поліцейських» і «служба з нерівномірним графіком»; визначення рівномірного й нерівномірного робочого графіку співробітника правоохоронних органів упродовж робочого дня визначення часу перерви [8, с. 125].

Інші науковці звертають увагу на значну кількість проблемних питань. Такі питання, наприклад, наголошують на потребі в розширенні змісту соціальних гарантій співробітників правоохоронних органів, а саме в забезпеченні житлом або допомозі в його оренді, в належному рівні медичного обстеження, в санаторно-курортному відпочинку співробітників і членів їх сімей [9, с. 155].

Л.Л. Денисова під час дослідження питання житлового забезпечення та медичного обслуговування стверджує про застарілість норм чинного житлового законодавства, які врегульовують окремі категорії житлових питань. Учена наголошує на неузгодженості нормативно-правового регулювання житлового забезпечення співробітників правоохоронних органів, неналежній урегульованості питань медичного забезпечення та медичного страхування та на відсутності норм щодо регулювання житлового забезпечення та надання житлових приміщень, недостатності бюджетних асигнувань на покращення житлових умов [8, с. 126].

Уважаємо, що питання житлового забезпечення в перспективі мають частково втратити свою гостроту у зв'язку із запровадженням фінансового лізингу для співробітників і механізму компенсації за винайм житла. Необхідно також звернути увагу й на інші адміністративно-правові основи соціального захисту й проблеми її забезпечення. До них можна віднести такі напрями, як грошове забезпечення, а саме нормування виплат, впорядкування норм, також визначення підстав і порядку здійснення виплат – соціальних і пенсійних. Це знайшло своє віддзеркалення в офіційних документах. Про суперечливий рівень і непропорційний розрахунок грошового забезпечення говорилося в щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2018 рік. Визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового й начальницького складу й деяких інших осіб» [10], як було сказано в доповіді, заробітні плати, гарантовані відповідно до посади й військового звання військовослужбовців, осіб рядового й начальницького складу, не відповідають встановленим Постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 988 «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» [11] компонентам матеріального забезпечення поліцейських на таких саме посадах та умовах, що спричинило суперечливу невідповідність у представників зазначених силових структур [12, с. 27]. Можна констатувати необхідність розгляду й удосконалення адміністративно-правового механізму соціального захисту співробітників правоохоронних органів, переліку ключових проблем, а також деяких результатів наукової діяльності, що були здобуті в рамках наукового дослідження. Потрібно встановити зміст складових частин і визначити ядро адміністративно-правового механізму соціального захисту співробітників правоохоронних органів [13, с. 74], характеризувати особливості саме адміністративно-правового механізму соціального захисту, а також зробити певні висновки щодо груп «механізм публічного адміністрування» та «механізм адміністративно-правового регулювання». А.П. Шергін зауважує, що науковцями з правового боку було не досить проаналізовано питання та проблемні аспекти під час вивчення механізму правового регулювання, а саме адміністративно-правового. Учений дійшов висновку, що дослідники були зосереджені насамперед на поліпшенні певних аспектів механізму правового регулювання (адміністративно-правових норм, адміністративних правовідносин тощо) [14, с. 100]. Роблячи висновки щодо змісту поняття «механізм публічного управління», вважають його спорідненим і практично синонімічним із таким ґрунтовним поняттям, як «механізм державного управління», однак учені зауважують на те, що між цими поняттями наявні суттєві відмінності. З наявністю комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів пов'язують механізм державного управління, а його компонентами вказують цілі управління, що окреслюють частини об'єкту, а також їх спорідненість, завдяки якій реалізується вплив, дії на користь реалізації мети, методи впливу, матеріальні й фінансові засоби управління, соці-

альний та організаційний потенціали [15, с. 37]. Реальні заходи, засоби, важелі, стимули, за сприяння яких органи державної влади здійснюють вплив на суспільство й соціальну систему для того, щоб досягнути поставленої мети, включають до механізму державного управління [16, с. 116–117]. Механізм державного управління досліджують через складну призму системи державних органів, об'єднаних згідно з інтерпретованими принципами для виконання настанов державного управління. На такий спрощений підхід можна натрапити в роботі Г.В. Атаманчука [17, с. 73].

Досить поширеною є думка про те, що державному управлінню притаманний владний характер, а тому воно базується на волі держави й поширюється на все суспільство. Робота державних органів під таким керуванням базується на підпорядкованості об'єктів управління, на виконанні й дотриманні владних вказівок і розпоряджень, що здебільшого забезпечуються примусом. Механізм публічного управління може бути створений і функціонувати на повну лише за умови існування демократичних політичних інститутів у державі самостійно, не зважаючи на форму правління та політичну систему, державне управління та належний адміністративно-правовий механізм, матеріалізований у всіх країнах без винятку. На відміну від державного, публічне управління має більш демократичні риси, що передбачає залучення громадськості до прийняття управлінських рішень, прозорість і відкритість процесів управління, захист приватних суб'єктів у взаємодії з публічною адміністрацією.

Маючи можливість локалізувати діяльність державної влади й притягнення публічної адміністрації до відповідальності за протиправні дії чи бездіяльність, якщо вони спричиняють шкоду правам, свободам або інтересам приватних фізичних та юридичних осіб, передбачається здійснення публічного управління відповідно до всіх головних принципів. Механізми державного управління у вигляді демократичної організації, яка має керуючий вплив на суспільні процеси, гарантує дійове функціонування системи державних органів влади, органів регіонального й місцевого самоврядування, неурядових організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства та має на меті реалізацію державної політики в різних сферах суспільного життя, розглядаються вченими під час визначення дефініцій «механізм державного управління» та «публічне управління» [18]. Як система адміністративно-правових засобів (елементів), за сприяння яких реалізовується правове регулювання суспільних зв'язків у сфері державного управління, окремими науковцями визначається своєрідність адміністративно-правового механізму державного управління [19, с. 23]. Адміністративно-правовий механізм публічного управління на відміну від адміністративно-правового механізму державного управління група вчених тлумачить як систему встановлених законодавством елементів, що визначають особливості й зміст здійснення організаційно-розпорядчої роботи державних органів влади й місцевого самоврядування, а також публічних співтовариств та інших інститутів громадянського суспільства для втілення цілей і завдань державної політики в цілому й в окремих галузях за умови гарантування механізму політичної та юридичної відповідальності осіб, які реалізують функції держави [20, с. 23]. Щодо сутності вказаної категорії існують й інші позиції.

Під час дослідження питання розвитку механізмів публічного управління в економічній сфері О.І. Білик та У.Т. Лукашевська зауважують, що механізм публічного управління – це оптимальне об'єднання підстав, характерних для товарного виробництва, політичної спрямованості державного регулювання економічних процесів [21, с. 179]. Комплексність спеціальних прийомів, що гарантують здійснення регулюючого впливу публічних адміністрацій на соціально-економічні територіальні системи різних рівнів із метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей, що проживають у державі, і громадян України, які тимчасово проживають за її межами, Н.М. Павлюк вважає механізмом публічного адміністрування [22]. Потребує подальшого наукового розроблення дефініція «адміністративно-правовий механізм публічного управління». Деяко ширшою за своїми обсягами може бути така структура попри те, що вона схожа на будову адміністративно-правового механізму державного управління. Зазвичай у рамках розгляду будови адміністративно-пра-

вового механізму публічного або державного управління йдеться про те, що ця структура охоплює: адміністративно-правові норми й відносини; акти тлумачення та реалізації адміністративно-правових норм; об'єкт, предмет, суб'єкти управління; функції, методи, принципи тощо. Механізм соціального захисту співробітників правоохоронних органів доцільно розглядати крізь призму механізму адміністративно-правового регулювання, оскільки вагоме значення має саме адміністративно-правове регулювання соціальної сфери, основним напрямом якого разом з ефективним поєднанням елементів управління та регулювання є прогнозування подальшого розвитку соціальних процесів і створення необхідних соціальних умов. Значна кількість нормативно-правових актів, які розглянуто, містить комплексність приписів, що окреслюють механізм соціального захисту співробітників правоохоронних органів, тобто слід схарактеризувати своєрідність механізму адміністративно-правового регулювання соціального захисту указаної групи осіб. Адміністративно-правовий механізм соціального захисту співробітників правоохоронних органів становить порядок юридичних прийомів, які втілюють уповноважені суб'єкти заради гарантування соціальних прав співробітників правоохоронних органів, осіб, яких звільнили зі служби, а також членів їх сімей. Необхідно звернути увагу на поняття саме механізму адміністративно-правового регулювання, з огляду на те, що його структура є складною та багатогранною, щодо способів, які функціонують неподільною системою адміністративно-правового регулювання для гарантування прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування цивільного суспільства й держави. З боку вчених запропонований механізм містить такі компоненти: норми адміністративного права та їх зовнішнє формулювання – джерело права; публічна адміністрація; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; роз'яснення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм [23, с. 87–97].

Думки дослідників суттєво різняться з питання щодо змісту механізму адміністративно-правового регулювання. Наприклад, Л.М. Шестопалова визначає його як комплексне явище, сукупність правових засобів, що дають змогу привести поведінку суб'єктів суспільних відносин у відповідність до приписів, які містяться в нормах права [24, с. 197]. Натомість С.Г. Стеценко зазначає, що механізм адміністративно-правового регулювання – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права [25, с. 624]. На думку І.П. Голосніченка, механізмом адміністративно-правового регулювання суспільних відносин є сукупність адміністративно-правових засобів, що уможливають вплив на відносини, які виникають у процесі здійснення виконавчої влади [26, с. 231]. Авторитетне розуміння мають результати дослідження механізму публічного адміністрування соціального захисту населення, які були запропоновані М.М. Чеканом. У своєму дослідженні він характеризує його як систему взаємозв'язаних факторів, які гарантують узгодженість і злагодженість діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, що спрямована на становлення та забезпечення правових і соціальних гарантій, котрі слугують реалізації конституційних прав і свобод, задоволенню матеріальних і духовних потреб населення [27, с. 95]. Слушним слід визнати наведене визначення, тому що належний рівень соціального захисту співробітників правоохоронних органів завдяки дієвому механізму регулювання буде забезпечувати компенсацію обмежень, що встановлені для цієї категорії осіб, складні умови діяльності, а також різноманітні негативні фактори фізичного, психологічного й емоційного характеру.

Проаналізовані позиції вчених надають змогу зробити висновок, що механізмом соціального захисту співробітників правоохоронних органів слід визнати комплекс адміністративно-правових норм і способів, форм і методів організації, які мають вплив на суспільні відносини й мають зв'язок із фінансовими, матеріальними, соціальними й побутовими гарантіями вартих елементів для реалізації співробітниками правоохоронних органів своїх прав та обов'язків, а також захисту прав, свобод та інтересів членів їх сімей. Як певну систему правових та організаційних форм і методів, за допомогою яких публічна адміні-

страція створює необхідні їм умови для виконання повсякденних посадових обов'язків та прав, проходження служби, а також реалізації особистих майнових і немайнових прав, свобод та інтересів, можна визначити механізм соціального захисту співробітників правоохоронних органів. Головним призначенням механізму соціального захисту співробітників правоохоронних органів слугують:

- гарантування змоги реалізувати соціальні права й гарантії;
- позбуття змоги недотримання соціальних прав;
- відновлення порушеного власного соціального права.

Сукупність засобів, які забезпечують юридичний вплив на поведінку суб'єктів, а також об'єктів публічного управління в цій сфері, дає змогу втілити головні задачі адміністративно-правового регулювання соціальних гарантій співробітників правоохоронних органів. За своєю суттю та природою вказані засоби різняться, але в сукупності утворюють цілісний комплекс, який в адміністративно-правовій науці розглядають як структуру механізму адміністративно-правового регулювання. З огляду на вище викладене дослідження механізму соціального захисту співробітників правоохоронних органів передбачає також встановлення його складових частин.

До них С.С. Алексєєв зараховує: правові норми, правовідносини, акти застосування норм права, правову культуру й правосвідомість [28, с. 30]. Дещо інакше ці структурні елементи визначає Х.П. Ярмачі, а саме: норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права й акти реалізації адміністративно-правових норм [29, с. 438]. Таким чином, механізм правового регулювання можна розглядати як єдине ціле, систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин, що пропонують деякі вчені [30, с. 384]. Про єдність системи правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права проводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, встановлюється та забезпечується правопорядок, ідеться також в інших наукових джерелах [31, с. 656]. Водночас наявні й інші підходи до визначення системи елементів механізму публічного адміністрування.

Висновки. Потреба зауважити, що кожна частина механізму адміністративно-правового регулювання, особисто в галузі соціального захисту співробітників правоохоронних органів, виконує чітку роль у нагляді за поведінкою людей і суспільних відносин, які постають у зв'язку з ним. Детальніше їх особливості буде розглянуто в наступних роботах. Адміністративно-правовий механізм соціального захисту співробітників правоохоронних органів відіграє вагомую функцію в гарантуванні прав зазначеної групи осіб у сфері соціальних гарантій і захисту. Супроводження такої реалізації успіхом одночасно пов'язане з ефективними заходами стосовно соціальних гарантій і захисту співробітників правоохоронних органів, які повинні чинитися завдяки сприянню на державному рівні соціально-економічних і суспільно-політичних умов захисту соціальних гарантій і матеріального відшкодування для цієї групи осіб, беручи до уваги специфічні умови проходження служби з охорони публічної безпеки й правопорядку, а також боротьби зі злочинністю. Провідною метою покращення механізму соціального захисту співробітників правоохоронних органів є приведення його в стан, що дозволяє забезпечити їх надійний соціальний захист, а також створити умови для покращення їх добробуту, повноцінного відпочинку, оздоровлення, професійного й духовно-морального розвитку тощо.

Список використаних джерел:

1. Экономика Украины. *Википедия: свободная энциклопедия*. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%8B (дата обращения: 10.06.21).
2. Корж А.А. Сколько украинцев получает зарплату в конвертах, НАН Украины. *ДЕНЬГИ.ua* : веб-сайт. URL: <https://dengi.ua/career/2486304-skolko-ukraintsev-poluchaet-zarplatu-v-konvertakh-nan-ukrainy> (дата звернення: 10.06.21).

3. Квітка Я.М., Дмитрик Р.В. Звільнення поліцейського з органів поліції за власним бажанням. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 109–112.
4. Кіщенко С.О. Реформа системи органів внутрішніх справ: аналіз державних рішень. Київ : Міжнар. центр перспектив. дослідж., 2015. 41 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/17_11_reforma_mvs_s.pdf (дата звернення: 10.06.21)
5. Калашник М.В. Соціально-правові гарантії забезпечення діяльності органів поліції. *Європейські перспективи*. 2017. № 1. С. 64–68. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2937/social_no_ppravovi_garantiyi_zabezpechenn.pdf?sequence=2&isAllowed=y (дата звернення: 10.06.21)
6. Іншин М.І. Сутність і значення соціального забезпечення працівників поліції в сучасних умовах. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Вип. № 4/2015. С. 269–277.
7. Кісіль О.Ю. Деякі проблеми правової регламентації соціального забезпечення поліцейських в Україні. *Форум права*. 2016. № 3. С. 116–120. URL: file:///C:/Users/1D1D~1/AppData/Local/Temp/FP_index.htm_2016_3_23.pdf (дата звернення: 10.06.21)
8. Денисова Л.Л. Проблеми правового регулювання соціального забезпечення працівників поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 1. С. 125–129.
9. Кислицька Н.В. Соціальний захист працівників поліції як важлива складова правової держави. *Становлення та розвиток Національної поліції України і Національної гвардії України в умовах євроінтеграції* : матеріали підсумк. наук.-теорет. конф., м. Київ, 3 березня 2017 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 154–158.
10. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. № 704 / Кабінет Міністрів України.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF.200> (дата звернення: 14.06.21).
11. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 988 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-%D0%BF> (дата звернення: 16.06.21).
12. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2018 рік. *Уповноважений Верховної Ради України з прав людини* : вебсайт. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page /secretariat/docs/presentations/&page=4>. (дата звернення: 18.06.21).
13. Марусевич Д.О. Механізм адміністративно-правового регулювання грошового забезпечення поліцейських. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. № 4. С. 90–93.
14. Шергин А.П. К концепции механизма административно-правового регулирования. *Административное и административно-процессуальное право. Актуальные проблемы*. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. С. 100–123.
15. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організації державного управління : навчальний посібник. Київ : УАДУ, 1998. 160 с.
16. Державне управління : словник-довідник / уклад.: В.Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варзар та ін. ; за заг. ред. В.М. Князєва, В.Д. Бакуменка. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
17. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Омега-Л, 2005. 584 с.
18. Ісаєнко І.А. Європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 5. С. 114–117.
19. Гончарук С.Т. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини : навчальний посібник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2000. 240 с.
20. Легеза Ю.О. Сутність та структура адміністративно-правового механізму публічного управління у сфері використання природних ресурсів. *Visegrad Journal on Human Right*. 2016. № 6/1. С. 110–118.

21. Білик О.І., Лукашевська У.Т. Сутність, значення та розвиток публічного механізму. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 177–180.
22. Павлюк Н.М. Теоретичні засади організаційного і правового механізмів публічного управління в Україні. *Демократичне врядування*. 2016. Вип. 16/17. URL: http://vivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk16/fail/Pavljuk.pdf (дата звернення: 06.06.21).
23. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : монографія / за заг. ред. В.В. Галуцька. Херсон : Херсон. міська друкарня, 2010. 378 с.
24. Шестопалова Л.М. Теорія держави і права: навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2006. 197 с.
25. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
26. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративне право України: основні поняття : навчальний посібник. Київ : ГАН, 2005. 231 с.
27. Чекан М.М. Публічне адміністрування соціального захисту в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2020. 226 с.
28. Алексеев С.С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. Москва : Юрид. лит., 1966. 187 с.
29. Ярмакі Х.П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : дис... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 438 с.
30. Крестовская Н.Н., Матвеева Л.Г. Теория государства и права : элементарный курс. Харьков : Одиссей, 2007. 384 с.
31. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2008. 656 с.

